

פרשת במדבר ה'תשפ"ו

ניסים במדבר

פרשת השבוע, הראשונה בחומש במדבר, עוסקת בעיקר בארגון הצבאי ובמפקד של עם ישראל עם תחילת מסעם במדבר, באזור שממזרח לנהר הירדן – המוכר כיום כממלכת ירדן. שם הם עתידים להתיישב ולנדוד במשך חלק הארי של שני דורות.

לאורך ההיסטוריה האנושית, ובמיוחד בהקשר של נדודי עם ישראל לאחר יציאת מצרים, נתפס המדבר כמקום של שממה, צמא, בדידות וסכנה; כארץ גזירה רחבת ידיים, על-זמנית ונטולת כיוון. נדודים אלו נתפסו גם כמרחב מטאפורי לבלבול ולאובדן דרך.

מנגד, המדבר נתפס לאורך ההיסטוריה גם כמקום של מפלט והתחדשות רוחנית. אליהו הנביא ברח מפני המלך אחאב ואיזבל אל המדבר, לאחר שהתעמתו עם נביאי הבעל בהר הכרמל. בסופו של דבר הוא מצא את עצמו במערה, שם נגלה אליו קול דממה דקה שיצא מתוך הסערה. באופן זה, הבריחה אל המדבר נתפסת גם כמטאפורה לחיפוש רוחני, להעמקת האמונה ולהתבוננות פנימית.

בצורה דומה מאוד, גם נדודי העם היהודי בגולה נמשלו לנדודים במדבר. שם, בתפוצות, היינו אנו היהודים חסרי כוח, תלויים בשלטונות הזרים לצורך ביטחוננו, בעודנו מחפשים הכוונה מאת ה', ומסתמכים על תושייתנו ועל השגחת הבורא להגנה ולפרנסה.

לעומת זאת, היהודים בארץ ישראל למדו להשיג כוח ולהשתמש בו, להיות עצמאיים, אך אנו עדיין מוצאים את עצמנו נודדים ללא כיוון רוחני ברור – כאילו היינו במדבר, נבוכים ומלאי אי-ודאות לגבי העתיד.

כשהחלוצים הראשונים הגיעו לכאן לפני מאה וחצי, הם מצאו ברובה ארץ של מדבר וביצות. הארץ אמנם לא הייתה ריקה מאדם, אך היא הייתה חמה להחריד, כורעת תחת מאות שנים של הזנחה. אז הם החלו בתהליך המפרך של גאולת הארץ, הרוחנית והפיזית כאחד.

אפילו כעת, כשאנו ממשיכים לצמוח ולהתפתח – כל אדם בדרכו שלו וכל מגזר בחברה הישראלית בדרכו שלו – אנו מדשדשים קדימה, רוקמים אט-אט חברה הממזגת בתוכה את המיטב שבנו, ולעיתים גם את המרע, מבלי להיות מודעים או קשובים לניסים המקיפים אותנו.

אכן, זכינו בכוח ובעצמאות, אך גם כאשר אנו מבנים מחדש את החורבות הפיזיות, עלינו להיזהר שלא ליצור שממה מסוג חדש – שממה רוחנית; שלא לרדוף אחר דברים ותשובות הריקים מתוכן, ועלינו להימנע מהיבריס, מההתנשאות לחשוב שרק לנו, או לאלו החושבים כמונו, יש את כל התשובות.

עלינו להכיר בכך שביטחוננו והגנתנו במלחמה זו אינם מגיעים מאליהם – הם נובעים מהחוסן שלנו כחברה: מהפתיחות שלה, מהסובלנות שלה ומהנכונות שלה לקבל תרומה מכלל מגזריה – לדבר בחופשיות ללא פחד מנקם או מצנזורה. העובדה שאנו יכולים להמשיך בשגרת חיינו בביטחון יחסי תחת מטר של טילים ורקטות, מוגנים על ידי פלאי

הטכנולוגיה הללו, היא אכן נס גלוי, המעיד על חוסן הנובע מתחושת הערכים המשותפים שלנו.

הניסים בתורה מיוחסים בדרך כלל למעשה ידי שמיים, כגון עשר המכות או המן, ולכן אנשים מצפים באופן טבעי לראות רק ניסים מעין אלו.

אולם, גם בתורה ישנן דוגמאות לניסים הנעשים בשותפות בין האדם לבורא, כמו העימות המדובר של אליהו בהר הכרמל, או מלחמת יהושע באמורי, שבה עמד השמש מלכת.

בתפיסה המודרנית, אנו נוטים להמעיט בערכם של אירועים כאלה כצירופי מקרים בלבד, או לשלול את האפשרות שהם עשויים לחשוף את התערבותו של אל נעלם שקולו לא נשמע. אך כיצד עלינו לפרש את הקמתה וביסוסה של מדינת ישראל כנגד כל הסיכויים, או את פיתוחן של מערכות הגנה מפני טילים כמו "כיפת ברזל" – דבר שנחשב לבלתי אפשרי לחלוטין רק שנים ספורות לאחור?

הצלחתנו במערכה אינה תלויה אך ורק באיכות כלי הנשק שלנו וברוח הלחימה של לוחמינו, אלא גם בתשתית של מעשים טובים, ובחירות ובדאגה ההדדית השוררות בחברתנו.

במעשינו הטובים – באמצעות דברים כמו דאגה לחולה, לתשוש, לאלמנה וליתום, בטוב לב ובעדינות נפש – אנו מקרבים את העוצמה הרוחנית ואת החוסן החברתי. אנו הופכים חזקים יותר ובו-בזמן מכניסים את אלוהים לחיינו ולחיי החברה שלנו. ומנגד, במעשינו הרעים – באמצעות דברים כמו לשון הרע, יושרה לקויה וחוסר נאמנות – אנו נחלשים ומרחקנו מאלוהים גדל.

כשם שהמדבר נמשל למקום של שממה ומפלט, tak חציית נהר הירדן אל הארץ המובטחת בתום הנדודים הפכה למטאפורה של גאולה וישועה.

בעודנו נודדים במדבר הזה שבו אנו שוכנים יחד, בזמננו אנו, ומחפשים נתיב צדק מתוך לימוד ויישומו, מתוך העמקת הבנתנו הרוחנית ומתוך בניין הארץ והחברה, אנו מתקרבים אל אלוהים ומקרבים אותו אלינו. אנו ממזגים את החברה הבריאה והארץ המתחדשת שאנו בונים עם נהר הירדן המטאפורי, המתקרב אלינו בכל פסיעה ופסיעה. ככל שאנו מתעלים, כך השמיים יורדים אלינו.

כפי שנאמר בפרשה השנייה של קריאת שמע:

לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וְיָמֵי בְנֵיכֶם עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה

לְאַבְתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ: (דברים

י"א:כ"א)

שבת שלום